

up amid \$500-a-night hotels and security cordons at the Swiss resort of Davos seems to serve a warning to the world's rich and powerful gathering here: Beware, or you might be sleeping in the snow next year, too... [6].

Особливої уваги заслуговує той факт, що організатори економічного заходу і його учасники (а це близько 40 керівників держав та 18 представників центральних світових банків) визначають основний посыл форуму як «It's the perfect barometer of the temperature of the world» («Даний Форум – ідеальний барометр, що визначає температуру світу!»). На це визначення антиглобалісти представляють своє поняття цієї небезпечної «температури світу» та оснащують свій табір плакатами зі своїм баченням ситуації: «Beware, or YOU might be sleeping in the snow next year, too» (Завтра і ТИ теж можеш спати на снігу!)

Конституційні ознаки даного виду дискурсу, який ми називаємо антиглобалізаційним, знаходяться в межах комунікації, що має свої *сигнали* (розташування табору перед очима можновладців, скандування антиглобалізаційних викликів та слогани «Beware, or you might be sleeping in the snow next year, too!» та «If voting could change anything it would be illegal.»), *реальне спілкування* (розмови з людьми, що проявляють зацікавленість, та вимушене обговорення поведінки антиглобалістів організаторами форуму й міською владою з метою уникнення прямого фізичного конфлікту), *дистантність* (опосередкована комунікація об'єктів та суб'єктів протидії), *достатня ступінь посилу* мети організаторів акції, *комунікативна етика* (і протестуючі, і учасники форуму, і влада Давосу дотримуються певних правил поведінки по відношенню до всіх сторін комунікації). Прагматика даного виду дискурсу полягає в наявності мети та стратегії протидії ... *an igloo-and-yurt camp and anti-capitalist entreaties ready to greet the big bosses of business and world politics ...* та ... «We'll make small actions in the village, we're going to disturb things a little bit,» said organizer David Roth, a Swiss leftist politician camped out for the week ... [6]. Така стратегія та тактики, застосовані в рамках комунікативної взаємодії концептів ГЛОБАЛІЗМ та АНТИ-ГЛОБАЛІЗМ, призводять до досягнення прагматичної настанови, що знаходить реалізацію в межах антиглобалізаційного дискурсу: учасники форуму мають піднімати питання, замовчування яких викликає таке жваве обурення антиглобалістів та змушує їх жити на снігу: ... *Business leaders will hold private panels on how to employ more young people, restore faith in leadership, make cleaner energy more economically appealing, and profit from new technology...* [6].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проаналізовані відносини між об'єктами сучасної картини світу ГЛОБАЛІЗМОМ та АНТИГЛОБАЛІЗМОМ можна узагальнити в наступному: представлені концепти належать до одного концептуального прошарку, мають означені зони пересічення, в яких проявляється певна опозиційність їх ціннісних ознак; вони характеризуються взаємозалежністю в актуалізації та мають єдину інтегральну складову – глобальне управління. Ці критерії дають нам право підтвердити статус ГЛОБАЛІЗМУ і АНТИ-ГЛОБАЛІЗМУ як концептуальних корелят, що функціонують в межах певного виду дискурсу. В цій дискурсивній площині АНТИГЛОБАЛІЗМ має своєрідний, притаманний лише йому комунікативно-прагматичний потенціал. Перспективним нам бачиться аналіз комунікативно-прагматичного потенціалу антиглобалізаційного дискурсу в комунікативному блоці «Соціально-культурний простір».

Література:

1. Недайнова І. В. Когнітивний дисонанс як причина виникнення нових концептів / І. В. Недайнова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – Філологічні науки. – № 14 (273). – Луганськ : Видавництво ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – С. 52–58.
2. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура ; [пер. з англ.]. – СПб. : Евразия, 2000. – 320 с.
3. Даниленко В. П. Глобалистская картина мира, или глобалистика, глобализм, антиглобализм, глобализация и антиглобалистская борьба. [Електронний ресурс] / В. П. Даниленко. – Режим доступу : <http://www.islu.ru/danilenko/articles/sepirkart.htm>.
4. Карасик В. И. Языковые ключи: монография / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2009. – 40 с.
5. Солсо Р. Л. Когнитивная психология / Р. Л. Солсо; [пер. з англ.]. – М. : Тривола, 1996. – 600 с.
6. Davos 2012: World Economic Forum Hit By Igloo-Building Protesters [Електронний ресурс]. – Huff Post. – Jan. 23, 2012. – Режим доступу : http://www.huffingtonpost.ca/2012/01/23/davos-2012-world-economic-forum-igloo_n_1223444.
7. Klein N. NO LOGO [Електронний ресурс] / N.Klein. – Режим доступу : http://www.tcnj.edu/~allyn/nologo/naomi_klein.pdf.
8. Mertes T. A Movement of Movements: Is Another World Really Possible? / T. Mertes, B. Cassen, J. Bove / [ed. by T. Mertes] [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу : http://www.amazon.com/Movement-Movements-Another_Really_Possible/dp/1859844685/ref.
9. Morse C. Theory of the Anti-Globalization Movement / C. Morse // New Formulation. – No. 1. – V.2. – 2003 [електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.flag.blackened.net/nf/1/antiglobalization.htm>.
10. Starr A. Naming the Enemy: Anti-Corporate Movements Confront Globalization / A. Starr. – N.Y. : Zed Books, 2001. – 288 p.

УДК 811 – 111'373.7

Л. М. Нікітюк,

Національний університет «Острозька академія», м. Острог

СОЦІО- ТА ЕТНОЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ТОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ У БРИТАНСЬКОМУ ТА АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто соціо- та етнолінгвокультурне значення фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом в англійській мові, проаналізовано спільні та відмінні характеристики фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом у британському та американському варіантах англійської мови.

Ключові слова: фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом, лінгвокультурні особливості, британський варіант англійської мови, американський варіант англійської мови.

СОЦИО И ЭТНОЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ С ТОПОНИМИЧЕСКИМ КОМПОНЕНТОМ В БРИТАНСКОЙ И АМЕРИКАНСКОМ ВАРИАНТЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

В статье рассматривается социо- и этнолингвокультурное значение фразеологических единиц с топонимическим компонентом английского языка, анализируются общие и различные характеристики фразеологических единиц с топонимическим компонентом в британском и американском вариантах английского языка.

Ключевые слова: фразеологические единицы с топонимическим компонентом, лингвокультурные особенности, британский вариант английского языка, американский вариант английского языка.

SOCIAL AND ETHIC LINGUO-CULTURAL PECULIARITIES OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH TOPONIMIC COMPONENT IN BRITISH AND AMERICAN VARIANTS OF THE ENGLISH LANGUAGE

This article investigates social linguo-cultural and ethnic linguo-cultural peculiarities of phraseological units with toponimic component. It also analyses common and different peculiarities of phraseological units with toponimic component in British and American variants of the English language. The article investigates that territorial peculiarities of phraseological units with toponimic component of these variants define their role in the development of a language and society. Through the comparison of phraseological units with toponimic component in British and American variants of English language there were also defined their main linguo-cultural aspects that are represented by historical events and places, in peculiarities of geographical objects, traditions and symbols, economical development and industry. These factors are the basis of individuality of phraseological units with toponimic component in both variants of the English language.

Key words: phraseological units with toponimic component, linguo-cultural peculiarities, British variant of English language, American variant of English language.

Зважаючи на той факт, що англійська мова є однією з найпоширеніших мов світу, не дивно, що у науковців-мовознавців виникає низка проблем для дослідження англійської мови загалом та її варіативності зокрема. Науковці виділяють декілька варіантів англійської мови, основними з яких вважаються британський та американський варіанти, тому що умови їх виникнення тісно переплітаються історично.

Метою нашої розвідки є вивчити та проаналізувати соціо- та етнолінгвокультурологічні особливості фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом у британському та американському варіантах англійської мови. Ми звертаємо увагу саме на фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом, оскільки у них найбільш відображені етнокультурні риси носіїв мови та їх територіальні особливості, а топонімічні компоненти, які є складовою частиною фразеологізмів підкреслюють та поглиблюють їхнє значення.

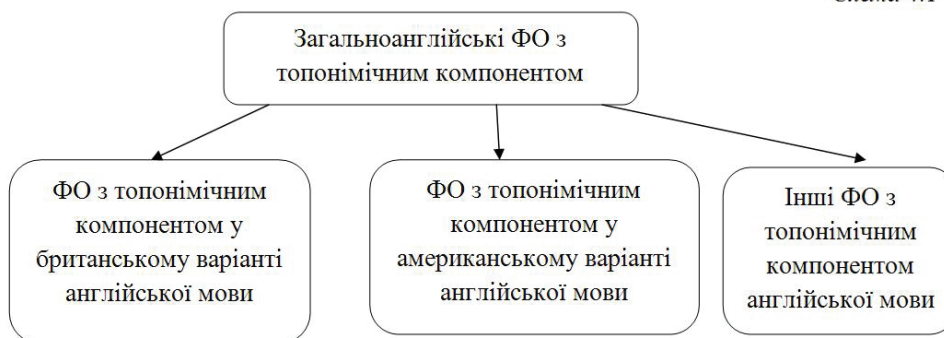
Проблемою територіальної варіативності англійської мови займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці та дослідники, зокрема Ю.А. Зацний, М.В. Томенчук, О.Д. Швейцер, Л. Бауер, Д. Кристал, П. Траджилл. Деякі науковці досліджували фразеологічні одиниці на основі окремих варіантів англійської мови. Наприклад, дослідженням британського варіанту англійської мови займалися Нагорна О. О. та П'єрні П., а американський варіант англійської мови досліджували Бріль В. Ф. та Соткіна К. Ю. Ми у нашому дослідженні хочемо прослідкувати спільні та відмінні риси соціальної та етнокультурної сфер життя британської та американської націй, виражених у найбільш маркованих одиницях мови – фразеологічних одиницях з топонімічним компонентом.

Фразеологія, на думку більшості лінгвістів, є найбільш специфічною та національно маркованою галуззю мови. Специфіка ФО часто зумовлена позамовними факторами, які, за словами О.В. Куніна, «консервуються в їх образності» [1, с. 64]. Фразеологічна скарбниця містить у собі не тільки багатство мовного фонду, але й культурно-історичні особливості кожної нації. Завдяки фразеологічним одиницям науковці досліджують важливі та цікаві факти про носіїв мови. Щоб вжити фразеологізм у своєму мовленні не завжди достатньо знати лише цей фразеологізм, треба знати, що за ним стоїть, треба розглядати його у зв'язку з культурою країни та її історією.

Географічні назви – також частина історії та культури народу, оскільки вони представляють собою реалії, які відображають національні особливості країни. Тому ми можемо сказати, що фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом несуть у собі подвійну цінність та відображають повну картину та відповідність ментальності тієї чи іншої країни чи місцевості.

Зосередивши увагу на аналізі ФО з топонімічним компонентом у англійському та американському варіантах англійської мови, ми можемо зобразити територіальний поділ ФО з топонімічним компонентом такою схемою:

Схема 4.1

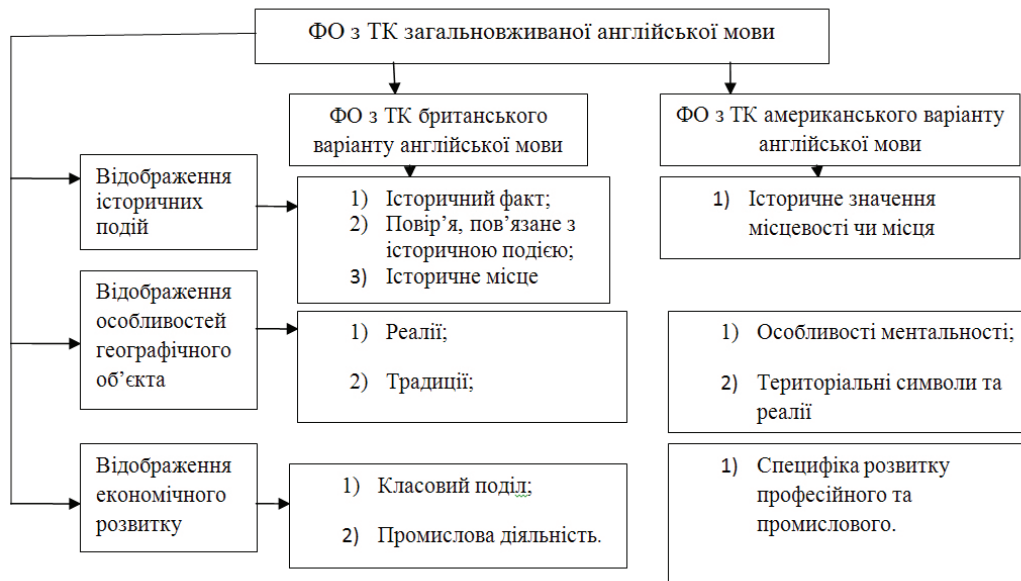

У зв'язку з розвитком суспільного життя, міжнародних зв'язків та розповсюдження інформації, передачі досвіду у тій чи іншій сфері у словниках досить рідко зазначається територіальна приналежність ФО з топонімічним компонентом, тому її дуже важко визначити.

Проаналізувавши класифікацію фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом англійської мови загалом, ми зосереджуємо свою увагу на аналізі та порівнянні ФО з топонімічним компонентом у британському та американському варіантах англійської мови, оскільки вони є найбільш спорідненими та пов'язаними. Для того, щоб зробити порівняльний аналіз ФО з топонімічним компонентом британського та американського варіантів англійської мови ми беремо за основу класифікацію ФО з топонімічним компонентом загальної англійської мови продемонстрованої вище.

У нашому дослідженні ми визначили, яку саме інформацію закодовано у фразеологізмах з топонімічним компонентом британського та американського варіантів англійської мови та визначили національні особливості цих варіантів мови. Усю цю інформацію можна показати такою схемою:

Схема 4.2

ФО з топонімічним компонентом британського варіанту англійської мови

Мовна спадщина англійської мови, зокрема британського її варіанта є досить потужною, адже історія її створення довга та сповнена рядом подій. Саме британський варіант англійської мови вважається початковим та основним джерелом англійської мови як такої.

Фразеологізми, як дзеркала, що відображають життя країни та нації в усіх її аспектах є першочерговими та універсальними носіями інформації. У кожній мові є власні фразеологічні одиниці, і вони є не порівнюваним та унікальним явищем кожної мови та кожного народу.

Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом здатні відкрити найглибші таємниці нації та розкрити особливості усіх сфер діяльності країни. Крім того, ФО з топонімічним компонентом є джерелом розкриття історичних фактів та подій тієї чи іншої країни.

З огляду на те, що Велика Британія має багату та насичену історію, то стає зрозумілим, що це не могло не відобразитися у ФО, у склад яких входять топоніми, які підкреслюють особливість відповідної місцевості.

Так, наприклад, у британському варіанті англійської мови можна знайти ФО з топонімічним компонентом, які відображають історичний факт певної територіальної ділянки:

Black as Newgate's knocker – (UK) If things are as black as Newgate's knocker, they are very bad. Newgate – сумнозвісна в'язниця в Англії, в якій стук дверного молотка віщував біду [6].

У фразеологічних одиницях з топонімічним компонентом часто закодована інформація про повір'я, які пов'язані з відповідною територією чи її населенням. Наприклад:

Queer street – бути в боргах, знаходитись у скрутному становищі. Ця фразеологічна одиниця відноситься до XIX століття і заснована на повір'ї, що бідняки мешкають на вулиці з такою назвою і означає «бідність» [4, с. 446];

З фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом ми також можемо дізнатися особливості певного місця та його значення в історії:

To meet your Waterloo – бути розгромленим, зазнати поразки (фраза походить від проведеної битви у 1815 році в місті Ватерлоу, де нарешті Наполеон Бонапарт зазнав поразки від військ герцога Велінгтона) [6]. Цей фразеологізм швидко розповсюдився, позначаючи ситуацію, з якою важко впоратись.

З розвитком суспільства розвивається й мова, відповідно з'являються нові фразеологізми, які відображають суспільне життя та устрій. Прикладом може слугувати наступний фразеологізм з топонімічним компонентом:

Brummagem button – фальшива монета, підробка (особливо мідна). [Brummagem перекинуто Birmingham, де в XVII столітті підробляли срібні монети в 4 пенса] [4, с. 139].

Особливе місце у мові займають ФО з топонімічним компонентом, які несуть за собою традиції та звичаї певного народу на відповідній території:

take coals to Newcastle – «робити щось непотрібне» інтерпретуються як місцевість, де існує велика кількість (у цьому випадку вугілля) [4, с. 495].

Крім того, що ФО з топонімічним компонентом пояснюють реалії та описують традиції та звичаї певних територій та народностей, вони ще й визначають територіальні особливості місцевості:

Scotch mist – щось надумане. У цьому виразі відображені особливості кліматичних умов місцевості, зокрема Шотландії, які властиві лише її території.

Також у ФО з топонімічним компонентом британського варіанта англійської мови знаходять відображення особливості матеріального та професійного життя населення відповідних територій. Яскраво відображений класовий поділ районів Лондона:

On Carey Street – If someone is on Carey Street, they are heavily in debt or have gone bankrupt [6];

Man / woman on the Clapham omnibus „звичайна людина, беручи до уваги її погляди на життя” – термін вперше був вжитий у 1900 році. Жителі Clapham (район Лондона), які регулярно користувалися громадським транспортом вважалися середнім класом [3, с. 250];

Get your work into Friday Street – (houses usually apart from the village, Suf) get behindhand with it, пасти задніх, відставати [6].

Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом інформують нас також про трудову та промислову діяльність населення певної території Великої Британії:

Yeoman's service – допомога в скрута, бездоганна служба [6];

Square Mile – позначає фінансову частину Лондона [5].

Важливість територіальних особливостей фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом у британському варіанті англійської мови зумовлена особливостями інформування та відображення життя відповідних територій та регіонів Великої Британії про різні періоди та сфери життя населення британців. Такі ФО з топонімічним компонентом є, зазвичай, визначниками походження та містять закодовану інформацію.

ФО з топонімічним компонентом американського варіанта англійської мови

Визначення національно-культурних особливостей мови відбувається у процесі розвитку та діяльності відповідної нації, у створених ними побутових, культурних та історичних цінностях, а віддзеркалюються вони у таких мовних явищах, як фразеологізми, безпосередньо у їхній семантиці.

Хоча землі США були відкриті досить пізно порівняно з іншими регіонами, але розвиток населення цієї країни відбувався стрімко та успішно. Крім того, що країна співпрацювала з іншими державами та переймала чужий досвід, вона за досить короткий період часу вийшла вперед за розвитком новітніх технологій, економічній та культурній сферах. Це все, звичайно, має відображення і на розвиток національної мови. Вагомими особливостями фразеологізмів американського походження є відображення у них розвитку історичних подій. Це все пов'язано з недовгою та активною історичною лінією розвитку цієї нації. Прикладом таких фразеологізмів може бути:

The black hole of Calcutta – темне, задушливе та закинута приміщення чи місце без будь-яких здібностей. (випадок в Індії у 1756 році, коли велика кількість англійських в'язнів були зачинені у маленькому приміщенні на ніч, бугуто з яких померли) [2, с. 68]. (*Upset? I'm not upset. I just want to get the hell of this black hole of Calcutta*).

The Wild West – західні землі Сполучених Штатів приблизно середини 19 століття, коли вони ще були на початковому рівні розвитку та не мали стабільного уряду [2, с. 590].

ФО з топонімічним компонентом американського варіанта англійської мови також характеризують населення певних територій Америки:

Whistling Dixie – якщо когось називають whistling Dixie, то це говорить про те, що ця особа описує події кращими чим вони є насправді;

I'm from Missouri show me, I'm not easily persuaded. (Жителі Міссурі мають репутацію скептиків), бути скептиком [6].

Через ФО у вигляді територіальних символів в американському варіанті також відображені міста, регіони і навіть штати:

Big Apple – так називають Нью-Йорк [5].

Big Easy – Новий Орлеан, Луїзіана [5].

Також у ФО з топонімічним компонентом закодовані місцеві особливості:

Arkansas lizard – вош [4, с. 64];

Bird of Washington (розмов.) – американський орел (державний герб США) [6].

Завдяки своєму розвитку економічному, суспільному та промислового, у мові американців з'являються мовні одиниці, які несуть у собі інформацію про особливості цього розвитку. За ФО з топонімічним компонентом можна визначити чим відомі певні міста чи регіони території Америки у їх економічній та професійній сферах:

Tin Pan Alley – вид популярної музики 20-го століття у Америці. Так називають регіон Нью Йорку, де такий вид музики був поширений [2, с. 557];

A Philadelphia lawyer – (висококваліфікований професіонал, який знає свою), а також *as smart as a Philadelphia lawyer, enough to puzzle a Philadelphia lawyer*. З історії одного адвоката із Філадельфії, який здобув своє визнання завдяки виправданню газетного видавця, якого звинуватили у наклепі [6].

Усталення американського варіанта в Америці зумовили соціальний, політичний і економічний розвиток нового суспільства. Специфічні американські природні умови і політичні обставини спричинили виникнення певних урядових і економічних структур та реалій, які знайшли своє відображення у мові нації. Хоча фразеологічний фонд американського варіанту англійської мови, зокрема з топонімічним компонентом не дуже багатий, у зв'язку з тим, що країна є відносно молодою та при її створенні мала великий вплив інших країн та культур.

Література:

1. Аракин В. Д. Вопросы фразеологии и фразеоматики / В. Д. Аракин. – Межвузовский сборник научных трудов / Министерство просвещения РСФСР. Московский государственный пед. институт им. Ленина. – М., 1983. – 196 с.
2. Cowie A. P. Oxford dictionary of English idioms (Volume 2) / A. P. Cowie, R. Markin, R. McCaig. – 1993. – 421 p.
3. Chambers Dictionary of Idioms: English-Ukrainian Semibilingual [ред. В.В. Руденко]. – К. : Всеуито, 2002. – 475 с.
4. Wilkinson P. R. A Thesaurus of English Metaphor / P. R. Wilkinson. – London and New York, 1992. – 777 p.
5. The Free Dictionary. – Режим доступу до джерела : <http://www.thefreedictionary.com/phraseological>
6. Idioms. – Режим доступу до джерела : http://www.learn-english-today.com/idioms/idiom-alphalists/alpha_list_A/id_A2-ach-alarm.html.

УДК 811.111

О. Б. Новосадська,

Чернівецький Національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСНОВИ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ І ПРЕЦЕДЕНТНОСТІ

У статті розглядається проблема інтертекстуальності і прецедентності. Особлива увага приділяється дослідженню інтертекстуальності, прецедентності та лінгвокультурному типажу, як елементів художнього тексту.

Правильність, адекватність сприйняття художнього тексту у великій мірі залежить від попередніх, фонових знань читача (знань реалій, культури). Ця проблема актуальна при перекладі художнього тексту на іншу мову і при сприйнятті текстів літератури.

Ключові слова: інтертекстуальність, інтертекст, текст в тексті, прецедентність, прецедент.